

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З'ЄДНАНЬ І ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Викладені результати досліджень продовольчого забезпечення з'єднань і частин
Збройних Сил України в умовах ринкової економіки*

Постановка проблеми. Структурна перебудова виробничих відносин, перехід національної економіки до позитивної динаміки відтворювальних процесів, забезпечення довгострокового сталого розвитку базису суспільства є важливою передумовою макроекономічної стабілізації вітчизняної економіки. Досягнення збалансованості між фазами суспільного відтворення вимагає вирівнювання диспропорцій у всіх складових елементах національної системи, у тому числі у Збройних Силах України.

Динамічні зміни розвитку військової справи та науково-технічного прогресу, висувають підвищені вимоги до організації забезпечення Збройних Сил України всіма видами матеріальних засобів, і особливо продовольством та майном продовольчої служби.

У загальній системі матеріального забезпечення Збройних Сил продовольче забезпечення займає важливе місце і від його стану у значній мірі залежить боєздатність військ. Підвищення ролі продовольчого забезпечення висуває ряд нових проблем, вирішення яких в теоретичному та практичному відношенні представляє собою великий інтерес для спеціалістів тилу. Найбільш значними серед них є: визначення та впровадження нової системи продовольчого забезпечення; впровадження нових технологій при плануванні та обліку продовольчого забезпечення; ефективне використання стаціонарних складів, баз, центрів забезпечення; забезпечення харчування військовослужбовців у відповідності до стандартів армій провідних країн світу.

Аналіз останніх досліджень. Ряд відомих вчених, зокрема Власова В. [1], Лайко П.А., Бабієнко М.Ф., Бузовський С.А. [2], Шубравська О.В. [3] розкривають у своїх працях питання розвитку тенденцій на світовому і національному ринку продовольства. Проте, результати їх досліджень стосуються переважно продовольчого забезпечення населення України в цілому. Практично не дослідженим залишається питання продовольчого забезпечення з'єднань і частин Збройних Сил України на сучасному етапі їх розвитку в умовах ринкової економіки.

Метою дослідження є розробка пропозицій щодо удосконалення продовольчого забезпечення з'єднань і частин Збройних Сил України в умовах ринкової економіки.

Результати досліджень. Забезпечення продовольством Збройних Сил України здійснюється централізовано (Департаментом постачання матеріальних ресурсів Міністерства оборони України) та децентралізовано (центрами забезпечення продовольством, базою та складами) відповідно до номенклатури, затвердженої наказом начальника Тилу Збройних Сил України від 14.06.02 № 48 "Про регламентацію порядку закупівлі матеріальних засобів та послуг тилового призначення на державні кошти".

Централізовані поставки здійснюються в наступному порядку: на підставі визначеної потреби Центральним управлінням продовольчого забезпечення тилу Головного управління логістики Командування сил підтримки Збройних Сил України згідно

статті 1.2 наказу Міністра оборони України від 09.12.02 № 402 формуються та подаються до Департаменту постачання матеріальних ресурсів Міністерства оборони України (ст. 2.12 наказу заступника Міністра оборони України від 16.02.06 № 17) пропозиції до проекту річного плану закупівель, який затверджується головою тендерного комітету Міністерства оборони України за напрямками тилового та технічного забезпечення.

Також розробляється і подається план постачання продовольства за асортиментом, термінами та місцями поставок (до військових складів), з врахуванням можливостей зберігання та термінів його освіження та споживання.

Департамент постачання матеріальних ресурсів Міністерства оборони України (відповідно до плану тендерів) планує та проводить через тендерний комітет Міністерства оборони України (за напрямками тилового та технічного забезпечення) процедури закупівлі та поставок продовольства до військових складів.

Децентралізована закупівля здійснюється центрами забезпечення продовольством, базою та військовими складами на підставі розрахункової потреби на децентралізовані поставки продовольства в межах кошторисних призначень виділених Департаментом постачання матеріальних ресурсів Міністерства оборони України.

В умовах реформування Збройних Сил України основна увага приділяється скороченню чисельності особового складу та апарату управління. На даний час в частинах, в яких організується харчування з залученням структур малого і середнього бізнесу, особовий склад не залучається для несення служби в наряді по їдальні та приготування їжі. Ці функції виконують робітники яких наймають фірми що забезпечують харчування особового складу. За таких умов штатні військові кухарі, які визначають боєдатність військових частин втрачають кваліфікацію. В зв'язку з обставинами які складаються необхідно: проводити заняття з штатними кухарями; забезпечувати вивчення молодшими спеціалістами технічних засобів

приготування їжі; 2 рази на тиждень проводити приготування їжі (один раз на тиждень приготування на польових засобах приготування їжі); внести зміни в договір для вирішення питання щодо отримання від структур середнього та малого бізнесу продовольства для здійснення приготування їжі штатними кухарями 2 рази на тиждень; начальнику медичної служби контролювати питання обстеження штатних кухарів.

Перехід на нову систему продовольчого забезпечення неодмінно приведе до деяких змін в штаті. У зв'язку з цим доцільно:

– на першому етапі залишити інфраструктуру продовольчої служби військових частин, які визначені наказом МО № 8 від 12.01.06 року протягом трьох, чотирьох місяців після початку харчування без змін. Це дає можливість здійснити передачу майна суб'єктам підприємницької діяльності, уникнути непередбачених обставин, які можуть виникнути на першому етапі. За цей час відпрацювати проекти штатів військових частин.

– на другому етапі відповідно до відпрацьованих штатів передбачити скорочення штатної структури їдальні і складів поточного забезпечення військових частин, залишивши структуру складів ДЗ (для утримання запасів), а в підрозділах залишити молодших спеціалістів в повному складі.

Важливою умовою досягнення безперервності у матеріальному забезпеченні з'єднань, частин, підрозділів і кожного військовослужбовця у ході бойових дій (пересування) є постійне поповнення витрати матеріальних засобів шляхом їх регулярного підвезення. Але у сучасній бойовій обстановці безперервне підвезення не завжди можливе. Тому для гарантованого матеріального забезпечення у з'єднаннях, частинах, підрозділах, при особовому складі, бойовій техніці і озброєнні утримуються військові запаси матеріальних засобів. Наявність запасів у військах дозволяє командирам з'єднань, частин і підрозділів впливати на боєдатність підпорядкованих частин і підрозділів та безперервно забезпечувати їх за будь-яких умов обстановки.

З'єднання, частини та підрозділи повинні постійно мати в установлених розмірах військові запаси матеріальних засобів.

Виходячи з важливості утримання запасів можна зробити висновок про необхідність залишити посаду начальника складу ДЗ. Враховуючи нову систему продовольчого забезпечення пропонуємо: залишити склади для зберігання продовольства та техніки ДЗ; внести зміни в правову базу з питань утримання та оновлення запасів шляхом залученням структур середнього та малого бізнесу які займаються закупівлею та реалізацією великих партій продовольчих товарів; з метою стимулювання структур малого та середнього бізнесу внести зміни до правової бази щодо їх оподаткування; визначити форму договору про надання структурами малого та середнього бізнесу на надання такої послуги як зберігання за строками згідно ГОСТ з подальшим вилученням та використанням. Техніку ДЗ в такому разі слід зберігати на складах частини та центрах зберігання. Крім того, при розгляді питань щодо скорочення чисельної кількості посад продовольчої служби необхідно залишити посаду начальника складу (сховища).

З посиланням на комерційну таємницю інформація виконавцями щодо реальної вартості наданих послуг не відкривається в повному обсязі. Для вирішення цього питання варто внести зміни в правову базу щодо можливості контролю структур середнього та малого бізнесу з питань технологічного процесу обробки продовольства, приготування страв та дотримання нормативних показників калорійності. Крім того, начальник медичної служби частини повинен ретельно здійснювати перевірки санітарного стану їдалень та контроль за проходження кухарями та робітниками, які будуть найняті, медичних оглядів згідно санітарних норм.

Забезпечення військ технікою займає важливе місце у роботі продовольчої служби.

Служба розпоряджується значним парком техніки і забезпечується самим різноманітним майном, що надає їй змогу виконувати різні по характеру завдання по забезпеченню

військ продовольством, гарячою їжею, водою, хлібом, здійснювати переробку продовольчої сировини у польових умовах, у військовому, та оперативному тилу.

Продовольча служба Збройних Сил України потребує розробки і втілення сучасних зразків техніки. Тому проведення роботи з питань розробки та впровадження на забезпечення Збройних Сил України нових зразків засобів приготування їжі, хліба та підвозу води є проблемним питанням.

Ситуація ускладнюється ще тим, що практично 90% технічних засобів продовольчої служби, які сьогодні знаходяться на озброєнні, виробляються РФ або у інших республіках колишнього СРСР.

Україна має достатній науково-технічний потенціал та виробничу потужність промисловості щодо можливості проведення науково-дослідницької роботи та впровадження сучасних зразків технічних засобів продовольчої служби.

Для виконання завдання по удосконаленню технічного рівня та якості зразків технічних засобів продовольчої служби необхідно: провести оптимізацію номенклатури технічних засобів продовольчої служби, стандартизацію їх складових, взаємозамінність техніки; втілити новітні науково-технічні досягнення з метою недопущення технологічного відставання від армій провідних країн світу за основними напрямками розвитку техніки; підвищувати експлуатаційні якості технічних засобів, рівень механізації робіт та скорочення чисельності обслуговуючого персоналу, простоту і безпечність обслуговування; удосконалити надійність, живучість та ремонтоздатність технічних засобів продовольчої служби; забезпечити узгоджений розвиток техніки продовольчої служби та воєнної техніки, озброєння; модернізувати існуючі зразки в напрямку підвищення їх технічного рівня та переобладнання за технічно можливими та обґрунтованими напрямками їх подальшого використання; удосконалити методи відновлення техніки після тривалого

зберігання, продовження термінів експлуатації і збільшення технічного ресурсу; забезпечити виконання встановлених номерних технічних обслуговувань, переконсервацію техніки, яка знаходиться на тривалому зберіганні у військах та на складах і базах. При цьому найбільш доцільно використовувати парко-господарські дні.

В якості основних напрямків розвитку технічних засобів продовольчої служби слід визначити наступні: підвищення мобільності технічних засобів шляхом заміни бази монтажу на перспективні, більш прохідні та економічні шасі автомобільної техніки, уніфікації базових шасі технічних засобів продовольчої служби, розробка модульних систем та використання принципу взаємозаміни; розробка засобів механізації вантажно-розвантажувальних робіт в польових умовах; формування способів, засобів та технічних рішень по бронезахисту техніки продовольчої служби; розширення можливостей транспортування за рахунок використання базових шасі сучасних автомобілів (причепів) та широкого використання переваги застосування кузовів-контейнерів; проведення робіт по створенню уніфікованих паливних пристроїв, які спроможні працювати на різноманітних видах палива; створення бази даних конструкторської документації на основі втілення систем автоматизованого проектування та обліку, яка буде дозволити здійснювати контроль якості продукції на всіх етапах життєвого циклу виробів і своєчасно приймати міри для швидкого усунення виявлених конструкційних та експлуатаційних недоліків; виконання досліджень перспективних харчових технологій, продуктів та біологічно активних речовин для використання в спеціальних видах пайків і раціонів харчування.

Системний розвиток технічних засобів продовольчої служби, повинен враховувати наступні аспекти: планування на кінцевий результат (від завдань продовольчого забезпечення до систем технічних засобів); варіантності стратегій переоснащення та

підходів до розробки державної програми озброєння; збалансування варіантів розвитку технічних засобів продовольчої служби за критеріями "ефективність-вартість".

Висновки. Від повного та своєчасного продовольчого забезпечення військ значною мірою залежить їх бойова готовність. Підвищення значення продовольчого забезпечення в сучасних ринкових умовах в кінцевому рахунку визначається підвищенням ролі людського фактору, тому що яка б потужна та ефективна не була б техніка, вирішальна роль у збройному конфлікті буде належати людині, а фізичний та моральний стан військ буде вищий там, де краще організоване продовольче забезпечення, якісне організоване харчування особового складу.

Перспективи подальших досліджень: моделювання оптимальних параметрів забезпечення Збройних Сил України продовольством.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Власов В. Тенденції та проблеми глобальних процесів у світовій продовольчій сфері // Економіка України. – 2006. – № 3 (532). – С. 75-80.
2. Лайко П.А., Бабієнко М.Ф., Бузовський Є.А. Продовольча безпека в Україні й світі // Економіка АПК. – 2004. – № 9. – С. 8-14.
3. Шубравська О.В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України в умовах посилення світових інтеграційних процесів // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 2 (20). – С. 83-87.

ГЛІБОВ Віталій Вадимович – слухач Національної академії оборони України

Наукові інтереси:

– продовольче забезпечення з'єднань і частин Збройних сил України